

Павленко Л.А.
Стороженко І.А.
студентки
Міщенко Д.А.
професор

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку економіки за умов глобалізації, жорсткої конкуренції та насиченості ринків дуже важливе місце посідають питання розробки і впровадження інновацій. Інновації дають поштовх для економічного, технологічного, політичного, екологічного та соціального розвитку суспільства. Вивчення інноваційної діяльності, впровадження нових принципів інноваційного розвитку є необхідними передумовами розвитку ефективної та прибуткової діяльності підприємств та економіки держави в цілому.

Під інноваційною діяльністю розуміють самостійний вид економічної діяльності підприємства, пов'язаний із використанням і комерціалізацією результатів наукових досліджень, випуском на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [1].

Україна традиційно вважається державою з вагомим науково-технічним потенціалом, визнаними у світі науковими школами, розвиненою системою підготовки та перепідготовки кадрів. Як показують результати досліджень, проведених на основі офіційно оприлюднених Держкомстатом даних за 2011–2015 рр., у 2015 р. наукові та науково-технічні роботи в Україні виконувало 978 організацій, з яких 44,3% відносилися до державного сектору економіки, 40,3% – до підприємницького, 15,4% – вищої освіти [2].

У 2015 р. 570 підприємств реалізувало інноваційну продукцію на 23,1 млрд. грн. Серед таких підприємств 37,4% реалізували продукцію за межі України, обсяг якої становив 10,8 млрд. грн. Кожне четверте підприємство реалізовувало продукцію, що була новою для ринку. Обсяг такої продукції становив 7,3 млрд. грн., майже дві її третини – на експорт [2].

Становлення інноваційно-інвестиційної моделі економіки неможливе без застосування державою комплексу стимулів, насамперед фіскального характеру. Обумовлено це тим, що інвестиції в інновації пов'язані з додатковим ризиком, тому очікуваний прибуток має його компенсувати. Крім того, різні форми державної підтримки покликані «здешевити» вартість інвестицій в інновації, що стає додатковим стимулом для інвесторів у процесі прийняття рішення. На жаль, в Україні й досі не передбачено застосування ефективних фіскальних інструментів для стимулювання інноваційної діяльності. Причини цього пов'язані зі значним дефіцитом державного бюджету, складністю адміністрування податкових пільг, непрозорістю та складністю контролю їх використання, досвідом значних корупційних зловживань [2].

Проблема фінансування інноваційної діяльності залишається невирішеною, оскільки внутрішні інвестори не мають достатньої кількості коштів, а іноземні не мають бажання вкладати їх в Україну. Бюджетні кошти є обмеженими та виділяються у відповідності до цілей і пріоритетів державної інноваційної політики і, як правило, спрямовуються на фінансування: державних інноваційних фондів; цільових інноваційних програм і високоефективних інноваційних проектів; програм державної підтримки інноваційної діяльності. Тому підприємства забезпечують науково-технічний розвиток переважно за рахунок власних коштів [5].

Досвід розвинених країн світу свідчить про існування низки ефективних форм підтримки інноваційної сфери: гарантування державою позик, пільгове кредитування інноваційного підприємництва, податкові пільги щодо стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, податкове списання (зменшення оподаткованого доходу), податковий кредит (зменшення суми податкового зобов'язання), банківське кредитування, вкладання коштів у розвиток інноваційної інфраструктури, активне використання програмно-цільових методів у разі розподілу бюджетних коштів, зворотне та

незворотне фінансування малих інноваційних фірм на конкурсних засадах, венчурний (ризиковий) капітал тощо [5].

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про інноваційну діяльність», джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є: а) кошти державного бюджету України; б) кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим; в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; е) інші джерела, не заборонені законодавством України [2].

Основні чинники, які перешкоджають інноваційній діяльності: нестача власних коштів (80,1% досліджених підприємств), великі витрати на нововведення (55,5%), недостатня фінансова підтримка держави (53,7%), високий економічний ризик (41%), тривалий термін окупності (38,7%), відсутність коштів у замовників (33,3%), недосконалість законодавчої бази (40,4%), нестача кваліфікованого персоналу (20%), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами та науковими організаціями (19,7%), нестача інформації про ринки збуту (17,4%), нестача інформації про нові технології (17,3%), відсутність попиту на продукцію (16% досліджених підприємств) [2].

Підвищення інноваційної привабливості регіонів є стратегічно важливим завданням, від вирішення якого залежить стан економіки та її економічне зростання. На сьогодні в Україні інноваційна діяльність є досить слабкою і характеризується зосередженням в розвинених регіонах та центрах розвинених регіонів [1].

Тому, основними завданнями, що сприятимуть розвитку інноваційних процесів в Україні на сучасному етапі є:

1. активна державна підтримка інноваційної діяльності, вдосконалення податкової системи;
2. вдосконалення інфраструктури інноваційної діяльності;
3. підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей;
4. створення ефективного ринку інноваційної продукції;
5. надання пільг промисловим підприємствам, які впроваджують інновації та поширення практики надання кредитів інноваційно-активним підприємствам.

Реалізація запропонованих напрямків активізації інноваційної діяльності в Україні дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності промислових підприємств та стабілізувати прискорений процес оновлення виробництва [1].

Незважаючи на наявність в Україні цілого ряду концепцій і програм щодо розвитку науки та інновацій, а також на періодичне обговорення проблем інноваційної та науково-технічної діяльності на парламентському рівні, прийняті рекомендації здебільшого не реалізуються, фінансові, кредитні, податкові, митні та інші важелі забезпечення розвитку інноваційної діяльності не працюють. Це і є основною причиною гальмування процесу передачі результатів досліджень з наукових установ та вищих навчальних закладів до промисловості. В Україні практично немає поширених у розвинених країнах механізмів підтримки трансферу результатів досліджень [3].

На початку січня 2014 р. почала діяти нова Рамкова програма науково-технічного співробітництва країн-членів ЄС «Горизонт — 2020». Роль програми «Горизонт 2020» полягає у стимулюванні процесів комерціалізації результатів досліджень та подальшому розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні. Розроблено пропозиції щодо формування основних пріоритетів, напрямів та механізмів реалізації інноваційної політики на період до 2020 р. Наприклад, запропоновано виокремити обмежену кількість напрямів досліджень, які мають високий пріоритет як для ЄС, так і для України, і для їх реалізації створити спільні організаційні структури (лабораторії, консорціуми тощо).

У програмі «Горизонт 2020» проведено розрахунки зведеного індексу інноваційної діяльності для України за методикою ЄС. Отримані дані свідчать про те, що Україна, на жаль, посідає передостанню позицію серед країн Європи і належить до категорії «інноватор, що формується» [3].

Варто зазначити, що стан інноваційної діяльності в Україні важко вважати задовільним. Незважаючи на наявність досить потужного наукового потенціалу та багаторічний досвід створення технологічно складної продукції, країна поступово втрачає свої позиції на ринках високотехнологічних товарів і послуг. Подолання всіх накопичених проблем можливе лише за умови формування стратегії інноваційного розвитку, що передбачає радикальні зрушення, передусім у моделі економічного розвитку України. Необхідною передумовою для цього є розроблення відповідної державної стратегії, яку підтримають усі зацікавлені сторони в суспільстві [3].

Отже, внаслідок недостатньої уваги до розвитку науково-технічної сфери спостерігається недостатній рівень використання інноваційного потенціалу України. Для вирішення цієї проблеми необхідно використовувати різні джерела фінансування, оскільки кожне з них має свої переваги та недоліки. Потрібно здійснювати ретельне планування, використання та управління фінансуванням інноваційного розвитку, що забезпечить конкурентоспроможність національної економіки. Також ретельного дослідження потребує сформована законодавча база, яка регулює інноваційну діяльність в Україні та розробка пропозицій щодо впровадження на законодавчому рівні інструментів стимулювання інноваційного розвитку.

1. Демченко О. Г. Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні та шляхи її вдосконалення / О. Г. Демченко, К. Ю. Бутівчак. // *Економічні науки. Молодий вчений*. – 2015. – №12. – С. 12–14.

2. Терещенко В. Л. Стан та забезпечення інноваційної діяльності в Україні / В. Л. Терещенко, В. В. Терещенко. // *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Гроші, фінанси і кредит*. – 2016. – №11. – С. 800–806.

3. Ховрак І. В. Фінансування інноваційного розвитку: реалії та перспективи / І. В. Ховрак. // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2013. – №1. – С. 229–235.

4. Геєць В. «Інноваційна Україна – 2020»: основні положення національної доповіді. Стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 13 травня 2015 року // *Вісник НАН України*. – 2015. – № 7. – С. 18–22.

Поляк Н.І.

студентка

Семін І.Є.

асистент

Національний університет «Львівська політехніка»

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Світова фінансова криза та загострення конкуренції на ринку банківських послуг змусили банки вести пошук додаткових шляхів отримання конкурентних переваг, зокрема, шляхом впровадження інноваційних технологій обслуговування клієнтів, нових продуктів та послуг. Водночас, ураховуючи значний рівень фінансових витрат та ризику, які супроводжують інноваційну діяльність, коло банків, здатних до повноцінної реалізації програм інноваційного розвитку, є досить обмеженим [3]. Тому саме активна інноваційна діяльність є вагомим конкурентним перевагою на ринку банківських послуг, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Ринок банківських послуг в Україні є досить великим. Станом на 1 січня 2016 року в Україні налічувалось 117 банків, а їхні загальні активи становили 1,254 трильйона гривень. Найбільшими серед них є ПриватБанк, Ощадбанк, Укресімбанк, Райффайзен банк Аваль та Укргазбанк.

Інноваційна діяльність у сфері банківських послуг в Україні є на доволі низькому рівні. Так станом на 01.10.2015 р. 49 із 127 банків, що становить 39%, не мають до цього часу